

ОЦЕНКА НА БЕЗОПАСНОСТТА ПРИ СТРЕЛКОВА ПОДГОТОВКА

Пламен Дочевски, Иван Ачкаканов

Месторабота: Национална спортна академия „Васил Левски“, София, Студентски град,
plamen.dotchevsky@gmail.com,

Месторабота: Национална спортна академия „Васил Левски“, София, Студентски град,
iatchkakanov@yahoo.com

Резюме: При ползване на стрелково оръжие винаги безопасността се поставя като водещо изискване. Това се отнася в еднаква степен за всички - от начинаещи или елитни състезатели до професионални военнослужещи. Ето защо контрола върху процеса, включващ създаване на условия и оценка на тяхната реална ефективност при приложение е значим за изследване процес. В тези насоки е и осъществено от нас експертно изследване, което позволи да се анализират правила и се формират конкретни методологични стъпки за оценка на безопасността при стрелкова подготовка.

Ключови думи: стрелкова подготовка, безопасност, оценка, резултати, анализ

Във всеки един ден по света се провеждат състезания по спортна стрелба, организирани от многото стрелкови и спортни организации – Международната федерация по спортна стрелба, Международния съвет за военен спорт, Световния полицейски спортен съюз, Националните стрелкови федерации, Въоръжените сили на съответните страни, Полицейските и специални служби, клубовете по стрелба и др. Същевременно се провежда специализирано обучение, а за съжаление... неизбежно се регистрират големи или индивидуално ограничени въоръжени конфликти.

Характерно за всички стрелкови дейности обаче е непрекъснатото боравене с оръжия и боеприпаси, което е колкото вълнуващо, толкова и опасно, защото голяма част от оръжията са огнестрелни, а някои от тях и с доста голям калибър. Това извежда на първо място като значение при боравенето със стрелкови оръжия - безопасността. В тези насоки е и целта на нашето изследване.

Цел и методика на изследване

Поставихме си за цел да характеризираме възможностите за оценка на безопасността при боравене със стрелково оръжие по време на състезания и специализирана подготовка при цивилни и военнослужащи.

Методи на изследване

В изследователския процес приложихме: информационно проучване; анализ на документи; исторически анализ; обобщаване на собствен опит; наблюдение; синтез и теоретичен анализ;

Получени резултати

Първата група резултати са свързани с анализ на съответствията между мерките за безопасност от българското законодателство при провеждане на състезания по спортна стрелба и тяхното реално изпълнение.

Мерките за безопасност, изпълнявани от собственика или ползвателя на спортния обект – спортно стрелбище сочат, че:

- собственика или ползвателя на спортното стрелбище е длъжен да предприеме всички мерки за гарантиране на реда и безопасността при провеждане на състезание по спортна стрелба;
- собственика или ползвателя на спортното стрелбище назначава отговорник по сигурността;
- отговорникът уведомява съответната областна дирекция на МВР за мястото, датата и точния час на провеждането на състезание, както и за начина на неговата охрана;
- отговорникът си взаимодейства с полицейските органи при изпълнение на своите задължения;
- отговорникът отговаря за недопускането в района на стрелбището на лица в нетрезво или под влияние на упойващи вещества състояние, внасянето на алкохол, наркотични или други упойващи вещества;

Мерките за безопасност, изпълнявани от състезателя по спортна стрелба са следните:

- когато състезателя е малолетен или непълнолетен, той може да борави с оръжието само под ръководството и контрола на правоспособен инструктор или треньор;

- състезателя е длъжен да пренася оръжието си до огневата линия или извън нея само в калф или куфар;
 - винаги и при всяко положение оръжието трябва да бъде насочено само към мишената;
 - преди и след състезанието оръжието се съхранява само в определените за целта места - специални складови помещения, оборудвани със сигнално – охранителна техника и въоръжена охрана;
 - оръжието и боеприпасите трябва да бъдат транспортирани от състезателя с разрешение на МВР, ако състезанието е в друго населено място, различно от това, в което живее и тренира състезателя;
 - ако състезанието е международно, състезателите трябва да притежават разрешително от МВР за временен внос или Европейски паспорт за огнестрелно оръжие, както и АТА карнет за временен внос и износ, изискван от Митническите власти;
 - задължително за всички състезатели е незабавното изпълнение на командите на съдиите на огневата линия или главния съдия на състезанието;
 - състезателя не трябва да изнася оръжието си извън огневата линия без разрешението на съдията, дори и когато е завършил упражнението си;
 - когато се наложи да се постави оръжието на земята, дори и в рамките на стрелковото място, то трябва да е незаредено;
 - състезателя няма право да се докосва до оръжието си, когато пред огневата линия има съдии или друг персонал от състезанието;
 - състезателя има право да зареди оръжието си, само след като чуе командите „Зареди” или „Старт”, подадени от съдията на огневата линия;
 - с оглед на безопасността на състезателите се препоръчва да използват средства за предпазване на слуха /антифони/, както и прозрачни очила за предпазване на очите;
- Мерките за безопасност, изпълнявани от зрителите на състезание по спортна стрелба включват следните изисквания:*
- зрителите трябва да се движат и стоят само в определените за тях сектори и места;
 - абсолютно се забранява на зрител да докосва оръжие или боеприпаси на състезателите;
 - зрителите нямат право да посещават местата

за съхранение на оръжието и боеприпасите;

- зрителите се задължават да изпълняват незабавно всички команди на съдиите или отговорника по сигурността на състезанието, свързани с мерките за безопасност;

В представените случаи е необходимо да се установи от оторизиран контролен орган как се изпълняват посочените нормативни изисквания за да се постави и съответна количествена оценка относно нивото на безопасност. Видно е, че в този случай не са възможни междинни оценки а само два алтернативни варианта – „ДА“ -6 или „НЕ“ -2.

Посочените по-горе мерки за безопасност приоритетно се отнасят до състезатели по спортна стрелба и свързани с дейността им лица.

В контекста на тези мерки се съдържат редица принципи, които е целесъобразно да намират място и в процеса на специализирана стрелкова подготовка при военнослужещи.

Това е логично и закономерно, тъй като бравенето с оръжие е единна дейност имаща първо обща, а след това и специфична характеристика. Тази връзка определя необходимостта от взаимодействия и преноса на методика, принципи и изисквания. Несъмнено процесът е положителен и системно трябва да се реализира във времето.

Убедителни аргументи за посоченото откриваме и при анализа на *безопасността при специализирана стрелкова подготовка* на военнослужещи.

При военнослужещите същата е съобразена с изпълнението на поставени индивидуални задачи. При нея се наблюдава на практическото приложение на стрелковите умения и тя може да бъде изпълнявана:

- в закрит тип стрелбище по статични цели;
- в закрит тип стрелбище по динамични /ситуационни/ цели – движещи се мишени или проектиране на ситуации;
- на открити стрелкови полигони – по статични цели;
- на открити стрелкови полигони – по движещи се цели.

Друга специфична особеност на специализираната стрелкова подготовка е, че тя се изпълнява с така нареченото шатно оръжие – боен пистолет, автоматично или полуавтоматично оръжие, снайпери, леки картечници, ръчни гранатомети и други.

Калибъра на тези оръжия е голям – над 7.62 мм, кинетичната енергия на куршума – много висока и поразяващата мощ – много силна. Най-малкото нараняване с този тип оръжия може да има тежки

последници. Обикновено при този тип стрелкова подготовка няма зрители, съдии и журналисти. Двете фигури при провеждането са – инструктор и обучаем. Често инструктора изпълнява ролята и на „ръководител на стрелбата”.

Основни правила за безопасност при провеждане на специализирана стрелкова подготовка са:

- безпрекословно да се изпълняват заповедите на инструктора или ръководителя на стрелбата;
- оръжието винаги да бъде насочено към целта и никога към човек;
- оръжието да се зарежда с патрон в патронника, само след подадена команда;
- абсолютно е забранена употребата на алкохол от всички участници в стрелбата;
- ако пред огневата линия се появи случаен човек или животно, незабавно да се прекрати стрелбата и да се обезопаси оръжието;
- преди започване на стрелково упражнение на открито, да се обезопаси района и ако е необходимо, да се постави отцепление;
- абсолютно е забранено да се борави с чуждо оръжие и боеприпаси;
- през цялото време извън огневата линия, оръжието трябва да бъде незаредено и без боеприпас в патронника или цевта;
- всички военнослужещи, които не участват в стрелбата, трябва да бъдат на безопасно разстояние зад огневата линия;
- оръжието и боеприпасите за него трябва да се пренасят до огневата линия разделно;
- когато се транспортира оръжие, то трябва да е незаредено в превозното средство;
- когато по време на стрелбата се появи неизправност в оръжието или засечка, военнослужещия е длъжен незабавно да го обезопаси и да уведоми ръководителя на стрелбата;
- при изпълнение на стрелкови упражнения на открито с автоматично оръжие, военнослужещите са длъжни да използват предпазни средства – каски, бронешилетки, средства за предпазване на очите и ушите и др.
- след приключване на стрелбата, стрелеца трябва да се увери, че оръжието му е незаредено и в патронажа не е останал патрон;

Както и в посочените по-горе примери при оценка на безопасността може да има само две алтернативни оценки. Същите са безапелационни и абсолютно категорични тъй като и най-малките грешки при неспазване на мерките за безопасност

могат да доведат до тежки последици. Причината за това е, че оръжието е огнестрелно с бойни боеприпаси, а когато е пистолет се държи с една ръка и бързо и лесно може да се насочи в грешната посока.

Ще дадем пример с нещастен случай, на който бяхме свидетели при тренировка с 5,6мм пистолет за стрелба на 50м. Като състезател по спортна стрелба в гр. Враца, на 2 метра от нас поради невнимание и изключително лекия спусък на този тип пистолет, състезател простреля в бедрото колегата си. Куршума проникна до бедрената кост, счупи я, след това се раздели на две, като едната половина излезе от другия край на крака, а втората половина остана в бедрото. Въпреки силното кръвотечение, благодарение на бързата реакция - стегнахме високо над раната бедрото и незабавно транспортирахме състезателя в болница, живота му бе спасен.

Затова при провеждане на състезания по спортна стрелба и стрелкова подготовка при военнослужещи от какъвто и да е мащаб, абсолютно задължително е присъствието на лекарски екип и добре оборудвана линейка.

Изводи и препоръки

1. Безопасността по време на ползване на стрелкови оръжия с различни цели е най-важната част от целия процес. Превенцията изисква от всеки ползващ стрелково оръжие - състезател, треньор, инструктор, обучаем, съдия, длъжностно лице или зрител да е запознат със съответните изисквани мерки.

2. Контролът относно спазване на нормативно определените изисквания за сигурност при провеждане на състезания и стрелкова подготовка от различен мащаб е задължително условие. Неговото изпълнение води до количествена оценка на безопасността, която може да бъде само две и то с алтернативен характер - „ДА“-6 и „НЕ“-2.

3. За позитивна оценка на безопасността в процеса на стрелкова подготовка при военнослужещи трябва да се извършват периодични инструктажи. Задължително изискване към военнослужещия е преди да започне занимания със стрелково оръжие да научи изцяло правилата за безопасност, разработени подробно в съответните нормативни документи.

4. На видно място във всяко място за стрелкова подготовка трябва да се поставят основните изисквания за безопасност при стрелба. Тяхното пълно спазване и изграждането на адекватни

умения и познания в процеса на подготовка обезпечават високо ниво на безопасност при случаите на необходима употреба на стрелково оръжие от военнослужещия.

Информационни източници

[1] Закон за опазване на обществения ред при провеждането на спортни мероприятия – в сила от 30.11.2004, Държавен вестник – бр. 96 – 29.10.2004

[2] Закон за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите средства – в сила от 17.09.2010, Държавен вестник – бр. 73 – 17.09.2010

[3] Наставление по стрелково дело – Начини и правила за стрелба със стрелково оръжие, Военно издателство, 1987г.

[4] Технически правник на Междуна-

родната федерация по спорна стрелба /ISSF/, Издание 2013г., в сила от 01.01.2013г.

Данни за авторите:

Пламен Иванов Дочевски – докторант в Национална спортна академия „Васил Левски“, дългогодишен спортен деятел, генерален секретар на Българска федерация по спортна стрелба, спортен директор на Български олимпийски комитет, генерален секретар на Национална спортна асоциация на Министерство на отбраната.

Иван Борисов Ачкаканов – преподавател по стрелкови спортове в Национална спортна академия „Васил Левски“, доцент, доктор на науките, старши треньор на националния отбор по спортна стрелба, старши треньор на националния отбор по спортна стрелба на Бахрейн.

EVALUATION OF SAFETY DURING A SHOOTING TRAINING SESSION

Plamen Dotchevsky, Ivan Atchkakanov

Postal address: National sports academy "Vassil Levsky", Sofia, Studentski grad,
plamen.dotchevsky@gmail.com, www.skyrunning.bg

Postal address: National sports academy "Vassil Levsky", Sofia, Studentski grad,
iatchkakanov@yahoo.com, www.nsa.bg

Resume: When using shooting weapons, safety is always a basic requirement. This refers equally to all involved, from beginners to elite competitors and military professionals. That is why control of this process which includes providing the necessary conditions, evaluation of the efficiency of their practical application, is an important topic for research. Our expert research has been done along these lines. It has allowed us to analyze the rules and to take concrete methodological steps for the evaluation of safety during shooting training sessions.

Key words: shooting training sessions, safety, evaluation, results, analysis

Informatsionni iztochnitsi

[1] Zakon za opazvane na obshtestveniya red pri provezhdaneto na sportni meropriyatia – v sila ot 30.11.2004, Darzhaven vestnik – br. 96 – 29.10.2004

[2] Zakon za orazhiyata, boepripasite, vzrivnite veshchestva i pirotehnicheskite sredstva – v sila ot 17.09.2010, Darzhaven vestnik – br. 73 – 17.09.2010

[3] Nastavlenie po strelkovo delo – Nachini i pravila za strelba sas strelkovo orazhie, Voenno izdatelstvo, 1987g.

[4] Tehnicheski pravlnik na Mezhdunarodnata federatsiya po sporna strelba /ISSF/, Izdanie 2013g., v sila ot 01.01.2013g.